

Sosiaalipolitiikka 2000-luvun hyvinvointiyhteiskunnassa

Pääkirjoitus

Janus

Sosiaalipolitiikan asema näyttää olevan vahvasti vaakalaudalla eri sektoreilla. Päällimmäisenä ja ajankohtaisimpana on ollut monimuotoisen ja korkeatasoisen sosiaalipolitiikatutkimuksen asema ja tulevaisuus Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella. Kansanterveyslaitoksen ja Stakesin yhdistymisprosessin peräaallot lainehtivat edelleen, mikä on näkynyt muun muassa Helsingin Sanomien pääkirjoitus- ja mielipidepalstoilla. Kirjoituksissa on kannettu huolta henkilöstön asemasta, mutta myös korkeatasoisen huono-osaisuustutkimuksen puolesta.

Luonnollisesti aiheen käsittelystä on noussut julkisuuteen vain jäävuoren huippu. Olen myös henkilökohtaisesti, ehkä esimiesasemani tuoman tunnettavuuden vuoksi, saanut yhteydenottoja, joissa on kannettu syvää huolta sosiaalitutkimuksen asemasta uudessa organisaatiossa. Yhteydenottajat eivät ole olleet huolissaan itsensä vaan edustamansa osaamisen katoamisen vuoksi. Huolena on ollut se, että sosiaalitutkimus liudentuu osaksi hyvinvointitutkimusta ja alistuu luonnontieteelliselle terveysajattelulle. Hyvinvointitutkimuksen edustajana en ole ehkä itsekään riittävästi havahtunut siihen tosiasiaan, jota Paulo Freire on vapaasti ilmaisten korostanut: valta on sillä, joka omistaa käsitteet. Kun sosiaalipolitiikan käsite katoaa kielestä, ei sitä ole enää olemassa.

Kun samaan aikaan sosiaalipolitiikkaoppiaineen näkyvyys on heikentynyt yliopistojen laitosten rakenteellisissa muutoksissa, lienee huoli aiheellista. En muista kaudeltani toista asiaa, joka olisi herättänyt yhdistyksen jäsenissä vastaavaa liikehdintää ja aktiivisuutta. Siksi rohkenen suoda itselleni oikeuden Sosiaalipoliittisen yhdistyksen esimiehenä todeta, että Suomi tarvitsee edelleen hyvätasoista tutkimusta niiden julkisten järjestelmien toiminnasta, joilla tähdätään suomalaisten – laajemmin myös muiden – hyvinvoinnin edistämiseen ja turvaamiseen. Korkeatasoisella sosiaalipoliittisella tutkimuksella tulee olla paikkansa myös sektoritutkimuksessa. Sosiaalipoliittista tutkimusta ei voida määritellä luonteeltaan ja menetelmiltään vain yhdenlaiseksi, vaan monenlaisia lähestymistapoja tarvitaan, kuten kansliapäällikkö Kari Välimäki totesi ansiokkaassa puheessaan Sosiaalipoliittisen yhdistyksen satavuotisseminaarissa toukokuussa 2009.

Ehkä samantapaisen, mutta huomattavasti loivemman keskustelun aiheutti Helsingin yliopistossa 4.5.2006 pidetty seminaari "Yhteiskuntapolitiikan ajankohtaiset ongelmat", jossa muun muassa pohdittiin sosiaalipolitiikan suhdetta sosiaalityöhön. Käsittääkseni tässä nykyisessä keskustelussa on samaa juurta kuin oli tuolloin. Sosiaalipolitiikka hakee edelleen asemaansa ja suhdetta muihin oppialoihin ja ehkä näin pitää ollakin. Tarkastelu(tavat) kuitenkin herättivät suuria tunteita, kuten sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön suhteen pohtiminen tekee edelleen.

Professori Pauli Niemelän alustus sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön suhteesta lokakuussa Kuopion sosiaalipolitiikan päivillä sai ansaitsemaansa positiivista hyväksyntää. Niemelä käsitteli kahden oppialan

keskinäistä suhdetta ja opillisia juuria analyttisesti jäsentäen ja perustellen. Alustuksessa ei asetettu lähtökohtaisesti juoksuhautoihin, vaan tarkasteltiin tuota suhdetta käsitteellisesti argumentoiden ja ilman valtapoliittista aspektia. Elävä yhdistys tarvitsee käsittääkseni niin kriittistä ja tunnepohjaistakin kiistelyä, mutta vielä enemmän viiltävää analyysiä ja argumentaatiota kipeistäkin aiheista.

Tässä Januksen numerossa tieteellisen keskusteluun osallistuvat Kirsi Juhila, Leena Åkerblad ja Kati Turtiainen artikkeleillaan Sosiaalityön selontekovelvollisuus, Hoivayrittäjän arki: lämpöä, puhtautta ja johtamista ja Kertomuksia uuden kynnyksellä – Luottamuksen rakentuminen kiintiöpakolaisten ja viranomaisten välillä. Professori Kirsi Juhilan artikkelissa todetaan, että New Public Managementin myötä korostuvat tehokkuuden ja tuloksellisuuden vaateet ja selontekovelvollisuus organisaatiolle. Juhila jäsentää sitä, mitä tämä selontekovelvollisuus tarkoittaa ja pohtii eettisiä dilemmoja sosiaalityössä sen suhteen. Tutkija Leena Åkerblad taas tarkastelee sosiaalipalveluyrityksiä ja erityisesti niiden johtamista naisjohtajien arvioimana. Analyysin mukaan johtaminen on suhteellisen demokraattista "emännöintiä", jolloin johtaminen on huolehtivaa, mutta jämää toiminnan organisointia ja sen perusedellytyksien varmistamista. Maahanmuuttajapalveluiden johtaja, YTL Kati Turtiainen artikkeli kuvaa sitä, kuinka käytännöt muuntavat tai ainakin haastavat muuttamaan viranomaiskäytänteitä ja palveluita. Yleisemmällä tasolla analyysissä on kyse väestön tarpeiden sovittamisesta virallisiin tavoitteisiin, joiden toteuttajina palveluiden tuottajat ja viranomaiset toimivat. Artikkelissa etsitään luottamusta synnyttäviä tekijöitä kansalaisen ja viranomaisen välisessä vuorovaikutuksessa. Kaikki artikkelit tarkastelevat ympäröivää yhteiskuntaa ja sen ilmiöitä; pohtivat sosiaalityötä, sosiaalista työtä ja viranomaistyötä toimijoiden näkökulmasta tai heidän työtään arvottaen.

Olen ollut pitkäkhön rupeaman Sosiaalipoliittisen yhdistyksen esimiehenä, hoitanut esimiehen luottamustointia parhaan taitoni mukaan. Yhdistys oli kaikilta osiltaan hyvässä ja vireässä kunnossa, kun Jouko Kajanoja lähestyi minua ja pyysi seuraajakseen. Tavoistani poiketen en lupautunut heti, vaan mietin yön yli. Pohdin sitä, että kuinka ihmeessä minulla voisi olla aikaa toimia esimiehenä 700 jäsenen kansallisessa yhdistyksessä, kun tuntuu, että en ennätä muutoinkaan tehdä niin paljon töitä kuin tarvitsisi. Toisaalta mielihyvää tuotti se, että kysyttiin. Luotettiin. Siksi uskalsin vastata myöntävästi. Kiitos yhdistykselle mahdollisuudesta oppia ja kasvaa.

Yksi suurimpia haasteita tehtävässä on ollut Jouko Kajanojaa edeltäneen esimiehen, Jussi Simpuran toteamus: "raskainta on se, että tietää kuinka asioita voisi edistää, mutta ei ole mahdollisuutta niitä kaikkia toteuttaa". Pitää oppia sietämään keskeneräisyyttä. Simpura oli oikeassa, sillä keskeisin rasite Sosiaalipoliittisen yhdistyksen esimiehenä toimimisessa on nimenomaan ollut kestävä huono omaatunto tekemättömistä ja ehkä erityisesti edistämättömistä asioista. Yhdistyksen ja minun onnekseni asioita on ollut viemässä eteenpäin yhdistyksen monivuotinen sihteeri, VTM Paula Saikkonen. Suurin kiitos asioiden sujumisesta kuuluu hänelle, mistä lämpimät kiitokset ja syvä kunnioitukseni hänen työtään kohtaan!

Edellä kirjoitettu lyhyt kuvaus esimiehenä olemisesta saattaa kertoa myös siitä, kuinka suorituskeskeisiä me miehet olemme. Ja tämän tavoitehakuisuuden kanavoimme lineaariseen etenemiseen

tavoitteen suunnassa. Kaikki mikä estää tai haittaa tavoitteen saavuttamista, on häiritsevää ja siitä syntyy pätemättömyyden tunnetta. Naisten sanotaan osaavan paremmin käsitellä kompleksista todellisuutta.

Satavuotiaalle Sosiaalipoliittiselle yhdistykselle on kertynyt vuosikymmenten saatossa paljon viisautta. Niinpä yhdistyksen syyskokous teki 16.11.2009 historiallisen päätöksen valiten esimieheksen (?) naisen, VTT Susan Kuivalaisen Turun yliopiston Sosiaalipoliitiikan laitokselta. Esimiehisyyden samalla palannut takaisin yliopistoon pitkän kierroksensa jäljiltä. Varaesimieheksi valittiin VTT Robert Hagfors KELAsta. Molemmilla valituilla on pitkä kokemus sosiaalipoliitikasta ja vastuun kantamisesta yhteisissä asioissa. Toivon, että yhdistys on suhteellisen hyvässä kunnossa kauteni jälkeen ja otatte nimityksenne luottamuksenosoituksena koko jäsenkunnalta!

Tässä yhteydessä, satavuotisjuhlavuoden lopulla, on syytä vielä kerran onnitella sosiaalipoliitikko Jorma Sipilää. Hänelle myönnettiin keväällä Sosiaalipoliittisen yhdistyksen vuonna 1987 perustettu Sosiaalipoliitikka-palkinto. Palkinto voidaan myöntää ansiokkaalla toiminnalla sosiaalipoliitiikan toteutumista ja kehittämistä edistäneelle henkilölle. Kunnianosoitus myönnettiin ”pitkän uran tehneelle sosiaalipoliitikolle, joka on edistänyt tieteenalaa ja osallistunut aktiivisesti yleiseen keskusteluun sosiaalipoliittisista kysymyksistä”. Palkinnon myöntämistä perusteltiin mm. merkittävästä akateemisesta toiminnasta niin sosiaalipoliitiikan kuin sosiaalityön alueilla. Takana on pitkä yliopistoura muun muassa Tampereen yliopistossa sosiaalipoliitiikan, erityisesti sosiaalityön professorina vuodesta 1982 ja hän on osallistunut yhdistyksen toimintaan monissa eri rooleissa ja vastuutehtävissä.

Toivotan kaikkea hyvää Januksen lukijoille ja tekijöille,

Sakari Kainulainen

Sosiaalipoliittisen yhdistyksen esimies

sakari.kainulainen@diak.fi

Teija Karttunen jättää Januksen toimitussihteerin tehtävät vuodenvaihteessa. Uutena toimitussihteerinä aloittaa 1.1.2010 alkaen Riikka Niemi (riikka.niemi@jyu.fi). Haluan lämpimästi kiittää Teijaa loistavasti sujuneesta yhteistyöstä, paneutuneisuudesta ja päätoimittajan järjissään pitämisestä.

Marjo Kuronen

Januksen päätoimittaja

